

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ

**Центра за промоцију науке
за период јануар – јун 2017.**

ПРЕГЛЕД АКТИВНОСТИ

Током извештајног периода од 1. јануара до 30. јуна 2017. године Центар за промоцију науке је, упркос различитим изазовима, ангажманом свих запослених, али и уз сарадњу партнера из сфера науке, просвете, медија и локалних самоуправа, успешно спровео све активности предвиђене у Закону о научноистраживачкој делатности, истовремено добивши нови дом за сопствене иницијативе и програме – Научни клуб Београд, на адреси Краља Петра 46.

Почетком јуна, Управни одбор Центра за промоцију науке изабрао је новог в.д. директора, др Јована Трифуновића са Електротехничког факултета. Све активности Центра за промоцију науке у овом извештајном периоду су настављене. У Центру су тако покренути и бројни нови процеси, посебно у успостављању нових веза са научном заједницом у Републици Србији.

Научни клуб, отворен 6. априла, пружио је дом пре свега многобројним активностима Програмског сектора ЦПН-а. Од априла до летње паузе крајем јуна, први спрат Центра за промоцију науке је

готово сваки дан имао организован програм – од увек пуних радионица за школарце до отворених предавања и разговора.

Научни клуб пружио је још једну могућност – простор који је назван Микрогалерија, одмах до улаза у Научни клуб, према улици, отворио је Центар за промоцију науке за грађане Београда и понудио им, у њиховој свакодневној шетњи престоницом, једномесечне интерактивне научне експонате и пратеће кратке приче.

Поред активности које су у потпуности прилагођене простору Научног клуба, он је постао и „други дом“ за манифестације као што је „Мај месец математике“. Овогодишњи МЗ је, уз пратећи програм у научним клубовима широм земље и отворену галерију у Кнез Михаиловој улици, обележио и одлично посећен програм „Математички шоу“. Организован у Великој сали Студентског културног центра, „Математички шоу“ је за ЦПН у продукцијском смислу био пионирски догађај, на којем су, у току узбудљивог петочасовног програма учествовали математицари и научници из Србије и света.

Продор према јавности остварен је и у Сектору продукције. Нови број часописа Елементи изашао је у време отварања Научног клуба, а Елементарјум, најпосећенији научнопопуларни портал у региону, наставља да има све већу читаност и медијско преношење. Међутим, највећи продор направиле су ЦПН трибине.

Од најпосећеније трибине до сада („Седам земљо-ликих планета“ у СКЦ-у, са преко 400 посетилаца), преко успешног премештања локације у Велики хемијски амфитеатар („Борба за опстанак Чарлса Дарвина“), до незапамћеног медијског интересовања за трибину која је први пут била организована у самом Научном клубу („Ко господари Фејсбуком?“), готово свака овогодишња трибина је померала границе, пре свега актуелношћу својих тема и саговорника.

У сфери издаваштва, традиционално спорију половину године (у којој већ трају припреме за учешће Центра за промоцију науке на овогодишњем сајму књига) обележило је оригинално издање – „Докторати у прози: илустроване приче“, збирка есеја

коју су аутори назвали експериментом у научној комуникацији. Једанаест докторских дисертација одбрањених у Србији у последњих пет година инспирисало је књигу која се састоји од једанаест есеја. Још једном, издање је изазвало велико медијско интересовање.

Сектор за међународну сарадњу је током извештајног периода био изузетно активан. Настављена је реализација актуелних пројеката из програма Хоризонт 2020 и других, а најзначајнији догађај овог сектора била је велика и изузетно запажена изложба *Art+Science*. У овом извештајном периоду, Центар је аплицирао за већи број нових пројеката, у шта су се укључили и други сектори.

Најважнији акт који је донет у овом периоду је Уредба о утврђивању програма промоције науке, научно-технолошких резултата и достигнућа за период 2017-2019. године („Службени гласник РС“, бр. 33/2017), коју је донела Влада на предлог Центра за промоцију науке. У наредном периоду предстоји утврђивање акционог плана за спровођење Програма промоције науке.

**КАЛЕНДАР
АКТИВНОСТИ
ЈАНУАР – ЈУН 2017.**

ЈАНУАР 2017.

ЦПН у Паризу

Представница Центра за промоцију науке боравила је у Паризу, у периоду од 1. до 3. јануара 2017. године, како би присуствовала састанку европског пројекта *Hypatia* у коме ЦПН има улогу треће стране и координатора *Hypatia* хаба за Србију. Састанак се одржао у просторијама компаније *L'Oréal Paris*, која је један од партнера на пројекту. Посебна пажња посвећена је објављивању *Hypatia* сета алата – двадесет различитих модула за родно инклузивну наставу STEM области у школама, научним центрима и музејима, научноистраживачким институтима и компанијама које се баве STEM дисциплинама.

ЦПН У Новом Саду

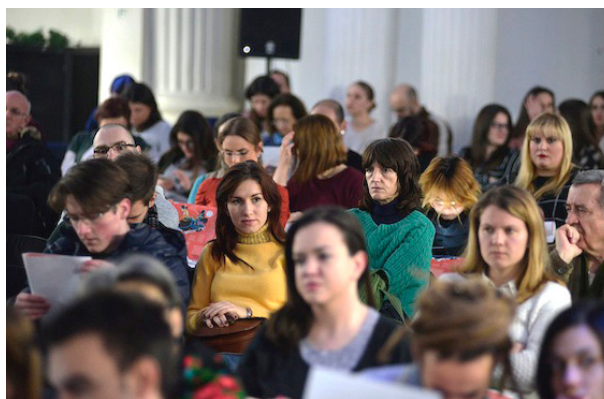
На позив проф. др Снежане Смедеревац, проректорке за науку Универзитета у Новом Саду (УНС), 17. јануара је у згради Ректората УНС-а одржан састанак коме су, поред професорке Смедеревац, присуствовали и ректор УНС-а проф. др Душан Николић, тадашњи директор Центра за промоцију науке Немања Ђорђевић, шеф канцеларије за пројекте Ана Шоти и Катарина Анђелковић из ЦПН-а.

Полазећи од тога да између две институције већ постоји сарадња кроз различите међународне пројекте, попут *PESHES* и *Re@WBC*, повод састанку је било унапређивање постојеће сарадње и кроз различите видове подршке националним пројектима и програмима из домена науке.

ЦПН трибина о умирању

На првој ЦПН трибини у 2017. години угледни гости из сфере науке говорили су о великој мистерији живог света и једном од највећих друштвених изазова у Републици Србији – смрти. Трибина под називом „Зашто умиремо: демографија, биологија, медицина“ одржана је 19. јануара, у Великој сали Студентског културног центра. На трибини се говорило о томе шта је смрт из перспективе

биологије, о различитим узроцима смрти, могућностима продужења живота, али и о демографској слици Србије и света.

На трибини су учествовали др Валентина Арсић Арсенијевић, редовни професор Медицинског факултета у Београду, специјалиста микробиолог и од истраживача запослених у Србији аутор најцитиранијег научног рада у 2015. години, др Миодраг Гужвић, молекуларни биолог са Универзитета у Регенсбургу, који се бави механизмима ширења рака, аутор запаженог истраживања о новом начину оплодње који је изазвао контроверзе у светским и домаћим медијима, и др Владимир Јовановић, научни сарадник у Институту за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, на Одељењу за генетичка истраживања. Разговор је модерирала Слободан Бубњевић, уредник часописа Елементи.

Елементи у Новом Саду

У просторијама ЦК13 у Новом Саду је, 23. јануара, одржана промоција седмог броја часописа Елементи. Пред присутним посетиоцима учесници су говорили о темату броја који се бави помало контроверзним питањем односа Београда и Србије. Осим тога, било је речи и о другим ауторским текстовима у којима се говори о цивилизацији хлеба, новим господарима хране, најбољем од свих могућих светава и годишњици смрти једног од највећих умова свих времена, Готфриду Вилхелму Лајбницу.

Елементи у Лесковцу

У Научном клубу у Лесковцу је, 24. јануара, представљен седми број часописа Елементи. Промоцији је присуствовало око 50 посетилаца који су на самом крају и активно учествовали у разговору о часопису и о темама које су у њему обрађене. На промоцији је било речи о томе како настају Елементи, о ауторима и илустраторима и темама које обрађују. Публику је нарочито заинтересовао темат седмог броја „У сенци белог града“, па је уследио разговор о односу Београда и Србије уз мноштво података које Елементи у новом броју доносе.

ФЕБРУАР 2017.

ЦПН у Љубљани

Представници Центра за промоцију науке су, 31. јануара и 1. фебруара, присуствовали радионицама и радним састанцима организованим у оквиру пројекта *SATORI* у просторијама Истраживачког центра Академије наука и уметности Словеније. Теме су биле потенцијал за стандардизацију предложеног оквира за процену етичких истраживања, као и наслеђе пројекта и повезивање са другим сличним, релевантним пројектима.

Докторати у прози

У просторијама ЕУ инфо центра Центар за промоцију науке одржао је, 2. фебруара, прво јавно представљање и промоцију издања „Докторати у прози: илустроване приче“. У препуној сали, медијима и гостима су се обратили аутори и уредници издања Никола Здравковић и Иван Умељић, а публици је био приказан и анимиран промотивни филм чији је аутор Бојан Живојиновић, а за који је музику направио Саша Ранковић.

Књигу чине прозни есеји и оригиналне илустрације инспирисани докторским дисертацијама. „Докторати у прози: илустроване приче“ су експеримент у научној комуникацији у коме су учествовала два текстописца из Центра за промоцију науке, 11 илустратора из пет држава и 11 доктора наука који су своје дисертације одбранили у Србији у последњих пет година.

Елементи у Смедереву

Седмог фебруара у Научном клубу Смедерево промовисан је седми број часописа Елементи. Учесници су представили позадину настанка часописа и темат седмог броја Елемената – „У сенци белог града“, који се бави разликама између Београда и остатка Србије, а посебно своју тему у оквиру тема, културу. Било је речи и о будућности путовања на Марс и о изазовима са којима се сусрео Центар за промоцију науке у ситуацијама када домаћи медији лоше или погрешно преносе вести из науке.

Art+Science у Даблину

У оквиру пројекта „Европска мрежа дигиталне уметности и науке“ у Даблину је, 9. фебруара, отворена изложба под називом *Humans Need Not Apply*. Том приликом је локални партнер догађаја, организација *Science Gallery* при Тринити колеџу организовала и истоимену конференцију и састанак конзорцијума, у којима је, испред ЦПН-а, учествовао Добривоје Лале Ерић, национални руководилац пројекта.

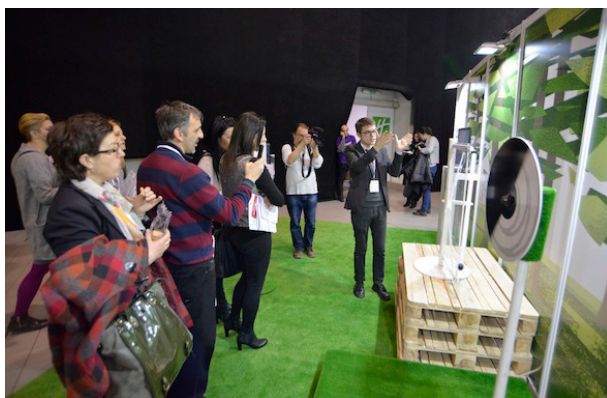
Радио Елементи

У четвртак, 9. фебруара, емитована је пилот емисија „Радио Елементи“ на Радио Апарату. У опуштеном разговору, два аутора часописа Елементи преузимају улоге домаћина и госта, а теме разговора су текстови које је гост писао у часопису, а које су наишле на велико интересовање читалаца. Емисија се емитује сваког четвртка од 14 часова и траје сат времена. У пилот епизоди „Радио Елемената“ учествовали су као домаћин Слободан Бубњевић, главни и одговорни уредник часописа Елементи, и као гост Никола Здравковић, помоћник уредника. Свака емисија се после неколико дана објави на порталу Елементарјум за оне слушаоце који су је пропустили. До јула 2017. године емитовано је 18 епизода „Радио Елемената“.

Нове образовне технологије

Међународни догађај, сајам и конференција „Нове технологије у образовању“, који организује Британски савет, а на коме је Центар за промоцију науке један од партнера, отворен је 9. фебруара. Сајам и конференција ове године окупили су више од 6000 учесника, од 9. до 11. фебруара, у Белекспо центру у Београду.

Предавачки програм, панелске дискусије и главни конференцијски програм одвијали су се у три сале, док је у оквиру пратећег сајамског програма, више од 40 компанија из Србије, региона и Велике Британије представило практична решења у области ИКТ у образовању. Током трајања конференције и сајма, Центар за промоцију науке је на свом штанду представио концепт научних паркова.

Елементарни разговори

У четвртак, 9. фебруара, у партеру Велике сале СКЦ-а, одржан је нови програм Центра – Елементарни разговори. У камерној, непосредној атмосфери, аутори Елемената отварали су неке од носећих тема часописа. Тема првих у низу Елементарних разговора била је „Ко су господари хране?“.

Током разговора аутори су говорили о глобалном односу снага када је прехранбена индустрија у

питању, будућности производње хране, али и како су током историје поједине намирнице обликовале економска, друштвена, па и политичка збивања у свету. Било је речи о пестицидима, ГМО храни, глобалном тржишту шећера, европским политикама у овом домену, хлебу као основној намирници и томе како су се његова производња и наш однос ка њему мењали током времена.

Докторати у ЦЗКД-у

Центар за културну деконтаминацију је, 23. фебруара, први пут у својим просторијама угостио промоцију једног издања Центра за промоцију науке, и то књиге „Докторати у прози: илустроване приче“, аутора Николе Здравковића и Ивана Умељића. Промоција је била одржана у Малој сали, и присуствовало јој је четрдесетак људи.

На промоцији су говорили, поред аутора књиге, и др Милена Драгићевић-Шешић, руководитељка УНЕСКО катедре за социјалну политику и менаџмент и професор културне политике, културног менаџмента, културних и медијских студија на Универзитету уметности у Београду, и Томица Мишљеновић, докторанд на Биолошком факултету у Београду и руководилац програма за биологију у Истраживачкој станици Петница. Разговор је модерирала Луна Ђорђевић, истраживач у ЦЗКД-у.

МАРТ 2017.

Састанак ЦСУ и ЦПН у Крушевцу

У Центру за стручно усавршавање у Крушевцу је 1. марта одржан први састанак представника центара за стручно усавршавање из дванаест градова Србије и представника ЦПН-а, годину дана након оснивања мреже научних клубова. На састанку се говорило о искуствима развоја научних клубова, али и о будућим активностима као што су научни паркови и даље финансирање пројеката популаризације науке кроз Јавни позив ЦПН-а.

ЦПН трибина о планетама

Уз незапамћено интересовање публике, 7. марта, у Великој сали Студентског културног центра одржана је ЦПН трибина „Седам земљоликих планета: Открића и последице“. Трибина је била инспирисана системом *TRAPPIST-1*, у којем је НАСА открила, у орбитама око хладне патуљасте звезде, чак седам тзв. земљоликих планета. Три су у „појасу златокосе“, како се назива релативна удаљеност од звезде одређеног система у којем би планете, по нашим тренутним сазнањима, могле да омогуће постојање живота.

Процењује се да је око 450 људи слушало трибину на којој су говорили др Саша Марковић, научни новинар специјализован за област астрономије, др Драгана Илић, астрофизичарка са Математичког

факултета у Београду, др Момир Степановић, астрофизичар, и др Александар Богојевић, директор Института за физику у Београду. Разговор је водио Слободан Бубњевић.

Разговор се брзо проширио ка проблемима откривања ванземаљског живота и првог контакта, а трибину је преко „лајвстрима“ пратила и публика у четири научна клуба у Србији – у Чачку, Нишу, Лесковцу и Смедереву.

Међународни пројекти у Кикинди и Руском Крстуру

У просторијама Центра за стручно усавршавање у Кикинди, Центар за промоцију науке је, 8. марта, одржао презентацију међународних пројеката *Huratia* и *CREATIONS*, који се тичу наставе из тзв. STEM поља (енгл. наука, технологија, инжењерство, математика). Презентацији су присуствовали наставници и директори из основних и средњих школа из Кикинде и околних градова, а након презентације уследила је дискусија о креативним методама наставе и родне равноправности у STEM дисциплинама. Истог дана, тим Центра за промоцију науке боравио је у Руском Крстуру, на позив сарадника из ОШ „Петро Кузмјак“. У разговору са представницима школе утврђени су планови за будућу сарадњу и заједничке активности.

Семинари за докторанде

Крајем фебруара и почетком марта 2017. године Центар за промоцију науке је, у сарадњи са Кобсоном и универзитетским библиотекама у Новом Саду, Нишу и Крагујевцу организовао три семинара о научној комуникацији и научним информацијама, на којима је присуствовало више од 200 докторанда и истраживача.

Семинари су се ослањали на ново издање Центра за промоцију науке намењено младим истраживачима, „Увод у објављивање научних публикација“,

које је објављено у отвореном приступу на сајту *auka.cpn.rs*, а које је прво у планираном низу издања ЦПН-а која су осмишљена као бесплатни ресурси за истраживачку заједницу у Србији.

Семинари су одржани 24. фебруара, у Централној библиотеци Универзитета у Новом Саду, 1. марта у Великој сали Универзитета у Нишу, и 2. марта у Универзитетској библиотеци у Крагујевцу, а водили су их Татјана Тимотијевић, начелница Кобсона, и Иван Умељић, уредник издаваштва Центра за промоцију науке.

Нешто опширнији семинар организован је 23. и 24. марта на Институту за водопривреду „Јарослав Черни“, под насловом „Научна комуникација за истраживаче“. У њему су учествовале, поред Кобсона и ЦПН-а, и Милица Шевкушић, библиотекарка Института техничких наука САНУ, као и Драгана Столић, библиотекарка Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у Београду.

„Србија у Хоризонту“ и посета Роберт-Јана Смитса

Центар за промоцију науке је, 3. марта, отворио изложбу „Србија у Хоризонту 2020“, у Галерији науке и технике Српске академије наука и уметности. Изложба је представљала пресек досадашње сарадње домаћих истраживача, научноистраживачких и других институција са Европском унијом.

Изложбу је првог дана посетио и Роберт-Јан Смитс, генерални директор Главне управе за истраживања и иновације Европске уније, један од највиших функционера Европске уније у области науке који су посетили Србију. Поред Смитса, на догађају је учествовао и Зоран Петровић, управник Галерије науке и технике САНУ.

ЦПН је у исто време организовао и презентацију Мреже финансијских менаџера ЕУ пројеката, пројекта који је ЦПН развио у сарадњи са Министарством просвете, науке и технолошког развоја. Говорила је координаторка Мреже испред ЦПН-а Марина Матовић.

Елементи на НОУ фесту

У оквиру Регионалног сајма образовања НОУ фест, који је одржан 16. и 17. марта у Ћуприји, Центар за промоцију науке је представио часопис Елементи. Промоција часописа је окупила ученике и студенте који су посетили Сајам како би се упознали са локалним школама, факултетима и научним институцијама. О Елементима су први пут на промоцији причале и две млађе ауторке, уместо уредника часописа.

Директор Гете института у посети ЦПН-у

Новопостављени директор Гете института у Београду Франк Бауман посетио је Центар за промоцију науке 24. марта. Сарадња између Центра и Гете института успостављена је још у време одржавања првог „Маја месеца математике“ 2012. године, па је ЦПН био једна од првих организација у Србији с којима се сусрео господин Бауман. Поред општих тема и најаве планираних активности, посебно су истакнута гостовања уметника из Немачке у оквиру пројекта *Art+Science*, као и сарадња у области научне комуникације са Универзитетом у Клевеу.

Re@WBC у Подгорици

Састанак партнера пројекта *Re@WBC* одржан је, 23. и 24. марта, у Ректорату Универзитета у Подгорици. Основни циљ окупљања је била анализа досад реализованих активности и резултата постигнутих у претходној години. Испред Центра за промоцију науке састанку је присуствовала Катарина Анђелковић.

„Битка за знање“

Центар за промоцију науке је, 29. марта, учествовао у кампањи „Битка за знање“, коју води Фонд Б92, а која је у Научно-технолошком парку на Звездари доделила 1065 мБот робота за 213 школа. ЦПН је у кампању укључио своје partnере: центре за стручно усавршавање и регионалне центре за професионални развој запослених у образовању.

Присутним наставницима у Научно-технолошком парку обратили су се министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић, министарка државне управе и локалне самоуправе Ана Брнабић, заменица сталне представнице УНДП-а Србија Стелина Недера, председник Управног одбора Фонда Б92 Веран Матић, директорка Научно-технолошког парка Гордана Даниловић Ђрковић,

и тадашњи директор Центра за промоцију науке Немања Ђорђевић.

ЦПН се „Борби за знање“ прикључио два дана раније, 27. марта, заједно са Мрежом регионалних центара и центара за стручно усавршавање наставника. У оквиру сарадње Мрежа организује обуке за наставнике о употреби ИТ-ја и роботичке опреме у настави широм Србије, као и такмичарску лигу у кодирању за децу из целе Србије.

Изложба „Спектри“ у Кикинди

Изложба „Спектри“ је, од 30. марта до 24. априла, гостовала у Народном музеју у Кикинди. Осмишљена и произведена 2015. године, изложба покрива шест области које чине електромагнетно зрачење – радио-таласе, инфрацрвено зрачење, видљиви део спектра, ултраљубичасто зрачење и х и гама зрачења високих енергија.

ЦПН у Бирмингему

Тим Центра за промоцију науке боравио је у Бирмингему, од 20. до 22. марта, како би присуствовао састанку партнера пројекта *CREATIONS*, на којем је ЦПН један од чланова конзорцијума. Састанак се одржао у просторијама Универзитета у Бирмингему, који је такође један од партнера, а на њему

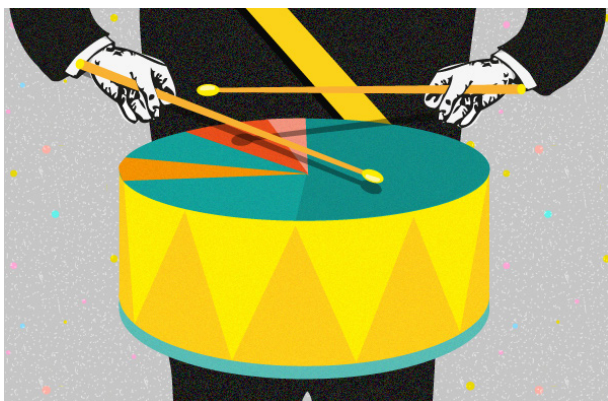

се дискутовало о досадашњем раду пројекта, као и о могућим начинима његовог унапређења. *CREATIONS* се бави увођењем креативних елемената уметничког стваралаштва као начина побољшања наставе тзв. СТЕМ предмета у школама (наука, технологија, инжењерство и математика).

Јавни позив 2017.

Јавни позив за финансијску подршку пројектима промоције и популаризације науке за 2017. годину отворен је 23. марта, и трајао је до 19. априла. Био је, као и претходних година, намењен научним и научностручним друштвима, школама, центрима за стручно усавршавање, удружењима и другим организацијама, као и појединцима.

Јавни позив представља обавезу Центра за промоцију науке по Закону о научноистраживачкој делатности, и његов циљ је подизање нивоа научне писмености и ширење научне културе на територији Републике Србије.

У складу са тим, Јавни позив је одвојио средства за пројекте у четири категорије:

1. Пројекти промоције науке у научним клубовима.
2. Пројекти промоције науке са обухватом до 10.000 грађана.

3. Пројекти промоције науке са обухватом преко 10.000 грађана.
4. Идејна решења за интерактивне експонате у парковима науке.

Пета категорија, Пројекти израде експоната у парковима науке, планирана је након одабира победника у категорији 4.

Прелиминарни резултати Јавног позива објављени су 16. маја. На Јавни позив пристигло је 279 валидних пројектних пријава, по следећим категоријама:

- за Категорију 1 – 163 пријаве од којих су 155 испуњавале услове;
- за Категорију 2 - 93 пријава од којих су 87 испуњавале услове;
- за Категорију 3 - 25 пријава од којих су 24 испуњавале услове;
- за Категорија 4 - 16 пријава од којих су 13 испуњавале услове.

Управни одбор ЦПН-а је 29. јуна усвојио Акт о финансирању пројеката промоције науке у 2017. години. Наведеним актом средства су додељена за 28 пројеката у првој категорији (укупно 3.185.000,00 динара), 7 пројеката у другој категорији (укупно 1.000.000,00 динара), 4 пројекта у трећој категорији (укупно 1.000.000,00 динара), док су у четвртој категорији 9 идејних решења за интерактивне експонате добила награду (укупни наградни фонд је износио 200.000,00 динара).

За пету категорију су резервисана средства у износу од 2.200.000,00 динара.

АПРИЛ 2017.

Научни клуб Београд

Центар за промоцију науке је годину и један дан након отварања првог научног клуба у Лесковцу, 6. априла свечано отворио Научни клуб Београд, који се налази на адреси Краља Петра 46. На отварању се бројним посетиоцима обратио и министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић.

У оквиру отварања била је организована изложба „Путање“ која је представила најзначајније тренутке и подухвате у досадашњем раду Центра за промоцију науке, а на отварању је наступила и група *Mistake Mistake*. Истовремено је био отворен и простор тзв. микрогалерије, а прва изложба била је рад уметничке групе Каркатаг, експонат по називу „После сигурности“, који је представљао и најаву предстојеће изложбе *Art+Science*.

Истог дана, у Научном клубу Београд одржан је и први велики догађај – предавање познатог француског математичара Седрика Виланија, организовано у сарадњи са Француским институтом у Србији. Добитник престижне Филдсове медаље одржао је предавање „Троугао, гасови, награде и људи“ у препуним салама и ходницима београдског научног клуба.

Истовремено је био отворен и простор тзв. Микрогалерије, а прва изложба била је рад уметничке групе Каркатаг, експонат по називу „После сигурности“.

У организацији Центра за промоцију науке, Научни клуб Београд свакодневно организује програме – од јутарњих радионица за децу и наставнике, преко поподневних програма обука, семинара и радионица за младе, до вечерњих разговора, трибина, пројекција и предавања.

Радионице у Научном клубу

Одмах по отварању, у Научном клубу Београд је почео сезонски програм у продукцији Програмског сектора Центра за промоцију науке. Популарни дневни програми као што су „Електробубе“, „Музикална наука“, „Биљке и боје“, „Лего робот“ и „Њутнов ауто“ привукли су организоване посете основношколаца, а гостовали су и програми Друштва младих лингвиста „Српски као завичајни језик“, „Јеврејско-шпански језик“ и „Лексеме којима се означавају животиње“.

Вечерњи термини одвојени су за отворене радионице, предавања и пројекције у програмима као што су „Покретне слике“, у којима се приказују и објашњавају различити видео-клипови из научног угла, а петком су се одржавале вечери друштвених игара – оних којима је тема наука или које су њом инспирисане.

Планетаријум

Планетаријум Центра за промоцију науке је током пролећа посетио многе градове широм Србије. У марту је био на научном фестивалу у Машинско-електротехничкој школи „Гоша“ у Смедереву, у ОШ „Десанка Максимовић“ у Београду, и затим на фестивалу Наук није баук у Нишу.

У априлу је био гост београдских основних школа „Михајло Петровић Алас“ и „Иво Андрић“, као и Регионалног центра Чачак, и у мају ОШ „Милоје Васић“ у Калуђерици, а угостили су га и школарци из Врбаса.

Планетаријум је бесплатан програм за ученике у којем демонстратори у интерактивном предавању и кроз визуелне пројекције говоре о звезданом небу, настанку наше планете, као и о галаксијама и објектима дубоког неба.

Ардуино

Већ 7. априла у Научном клубу почео је курс електронике и програмирања Ардуино, који води Предраг Давидовић. Курс, који је трајао целог пролећа у поподневним часовима у Научном клубу, намењен је упознавању пре свега средњошколаца и старијих ентузијаста са Ардуином, хардверско-софтверским

пакетом у отвореном приступу који омогућује конструкцију једноставних машина које региструју, реагују или утичу на свет око себе.

SATORI у Бриселу

Представници Центра за промоцију науке присуствовали су почетком априла радним састанцима организованим у склопу активности пројекта SATORI. Посебан акценат је стављен на припрему и планирање финалних активности, укључујући и завршну конференцију коју ЦПН организује средином септембра у Бриселу. Испред Центра скупу су присуствовале Дубравка Вејновић и Ивана Хорват.

Спектри у Ријеци

Изложба „Спектри“, коју је Центар за промоцију науке направио 2015. године у оквиру прославе Међународне године светлости, крајем априла гостовала је у Ријеци, на Фестивалу знаности.

Смештену у бивше складиште Експортдрва, коју Природословни музеј Ријека користи као галерију, изложбу су, 26. априла, отворили представници Програмског сектора Центра за промоцију науке, а „Спектри“ су у Ријеци остали три дана.

Посвећена светлости коју видимо, и оној коју не видимо, „Спектри“ се састоје од експоната који посетиоцима приближавају природу различитих електромагнетних зрачења: радио и микро таласа, инфрацрвеног зрачења, видљивог дела спектра, ултраљубичастог и гама зрачења.

Програм промоције науке

Влада Републике Србије је, 6. априла, усвојила Програм промоције науке, највиши правни акт који Центар за промоцију науке може да предложи. Програм је у складу са Законом о научноистраживачкој

делатности, а ЦПН је у децембру 2016. године позвао грађане да се укључе у његов нацрт и том приликом добио низ коментара и предлога.

Текст Програма промоције науке, научно-технолошких резултата и достигнућа за период 2017 – 2019. године доступан је на страници:
<http://www.cpn.rs/program-promocije-nauke/>

Елементи 08

Пролећни број Елементата премијерно је представљен у новоотвореном Научном клубу, 6. априла 2017. године; два дана касније се нашао на киосцима широм земље, а прва промоција била је организована 11. априла, такође на адреси Краља Петра 46.

У темату под називом „Задужбина: 24 цивилизацијска знања која је потребно сачувати у случају апокалипсе“, осми Елементи су представили 24 изабране приче о људским достигнућима без којих је немогуће замислити модерну цивилизацију – од Њутнових закона и инфинитезималног рачуна до идеје друштвеног уговора и изума као што су фотографија и клатно, па и самог научног метода.

Поред темата, који представља производ једне од највећих ауторских сарадњи у историји домаћег научног новинарства, нови Елементи су донели и

приче о суплементима, новим сазнањима о гравитацији, намирници која је обликовала људску историју, књизи која је покренула револуцију и бројне друге теме.

Еразмус+ у Нишу

У згради Ректората Универзитета у Нишу је, 19. априла, одржана друга редовна мониторинг посета Еразмус+ канцеларије у оквиру пројекта *Re@WBC*, на којем је Центар за промоцију науке један од партнера, као носилац радног пакета који се односи на дисеминацију резултата пројекта и вођења пројектног сајта. Пројекат *Re@WBC* окренут је побољшању високог образовања кроз јачање капацитета младих истраживача и универзитетског особља.

SCIENTIX у Научном клубу

Научни клуб Београд је, 20. априла, био место састанка изабраних амбасадора пројекта *SCIENTIX* и представника Центра за промоцију науке, који је национална контакт тачка у овом европском пројекту, који представља највећу европску онлајн мрежу наставника у тзв. СТЕМ пољима (наука, технологија, инжењерство, математика). Амбасадори овог пројекта су изабрани врхунски наставници из целе Србије.

Сарадња ЦПН-а и Крагујевца

Центар за промоцију науке је, 24. априла, потписао званични Протокол о сарадњи са градом Крагујевцем, чиме је учвршћена сарадња која је почела отварањем Научног клуба у Крагујевцу 2016. године. Први плодови ближе сарадње били су гостовање манифестација *Art+Science* током априла и „Маја месеца математике“ током маја месеца.

Трибина о науци и роду

У Научном клубу Београд је, 21. априла, организована трибина о академским родним предсрасудама и питању родне равноправности у науци у Србији, под називом „Ког су рода наука и технологија?“. Говориле су физичарка Александра Алорић, експерткиња родних студија Нађа Духачек, и психолошкиње Биљана Станковић и Ивана Јакшић. Догађај је организован у оквиру пројекта *Hypatia*, а разговор је водила Ђурђа Тимотијевић.

Први *EDGE* разговор

У Научном клубу Београд је, 25. априла, одржан први *EDGE* разговор (од *Education general*, односно генерална едукација), нови научнопопуларни програм Центра за промоцију науке у оквиру којег се, заједно са домаћим стручњацима, расветљавају одређене теме које би могле да буду део опште културе, али из неког разлога остају нерасветљене у јавности.

На инаугуралном *EDGE* разговору, главни и одговорни уредник часописа Елементи Слободан Бубњевић говорио је о нуклеарној енергији и како се од ње прави нуклеарно оружје, укључујући и причу о пројекту „Менхетн“, Хиросими и Нагасакију и другим нуклеарним темама.

ART+SCIENCE

Другу годину заредом, Београд је, 27. априла, постао домаћин међународној изложби *Art+Science*, коју у оквиру истименог међународног пројекта организује Центар за промоцију науке. Као и прошле године, изложба је отворена у Културном центру Београда, а у Дворани КЦБ-а су том приликом наступили немачка уметничка група Квадратуре, победници глобалног *Art+Science* конкурса, и Алекс Гевара, перуански визуелни уметник који ради у Берлину.

Изложбени простор су до 25. маја чиниле галерије *Podroom* и Артгет у Културном центру Београда, али и Галерија науке и технике САНУ, као и друге локације у Ритопеку, Новом Саду и Крагујевцу. У њима су, поред победника националног конкурса, своје радове излагали и уметници из целог света (Јужне Кореје, Немачке, Перуа, Словеније).

Art+Science представља један производ међународног пројекта „Европска мрежа науке и уметности“, који је осмишљен као активни процес са четири круга отворених позива у којима се уметници боре за прве награде – менторске резиденције у ЦЕРН-у, Европској свемирској резиденцији или Јужној европској опсерваторији.

МАЈ 2017.

Квантна музика у Копенхагену

Центар за промоцију науке је од 3. до 5. маја учествовао на састанку партнера на пројекту Квантна музика (*Quantum Music*) у Копенхагену. На састанку се разговарало о детаљима предстојећих концерата Квантне музике на јесен у Копенхагену, Хагу, Љубљани и Београду. Састанку је присуствовао и Клаус Молмер, професор квантне физике на Универзитету у Архусу и један од њених највећих популаризатора у Данској.

Научни камион у Ужицу

Научни камион гостовао је у Ужицу, од 6. до 14. маја, када је у његовим просторијама организована изложба „Ђелија“, док је на горњем спрату организован низ научнопопуларних радионица и предавања под покровитељством програма *ReFocus* међународног пројекта Ноћ истраживача.

У оквиру гостовања у Ужицу, Центар за промоцију науке је одржао презентације и радионице међународних пројеката *Scientix*, *CREATIONS* и *Hypatia*, намењене унапређењу наставе природних наука и бољем повезивању наставника из наше земље са европским колегама. Презентацији су присуствовали наставници основних и средњих школа из Ужица и околине.

„Мај месец математике“

Манифестација „Мај месец математике“ одржана је шести пут, од 10. до 31. маја. ЦПН је у Београду организовао први „Математички шоу“, изложбу „Шансе“, трибину, седам научнопопуларних предавања, 12 школских и неколико отворених радионица, обуке за наставнике, вечери друштвених игара и турнир у Јамбу. Током „Маја месеца математике“ гости ЦПН-а била су петорица популаризатора математике из иностранства, који су, осим наступа на „Математичком шоуу“, у Научном клубу држали предавања и радионице.

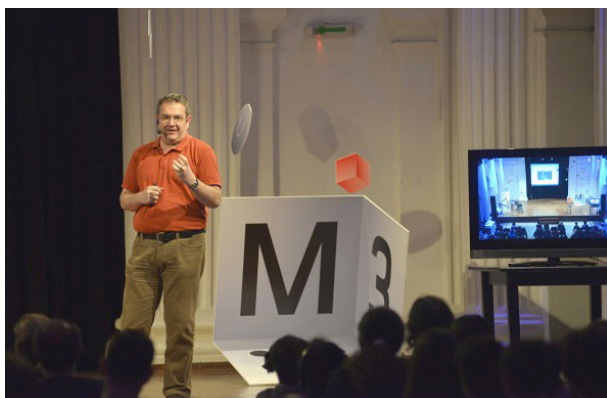
У Кнез Михаиловој улици била је постављена ЦПН изложба „Шансе“. Изложбу је чинило 13 илустрованих текстова са одговорима на различита питања о вероватноћи. Нека од питања била су: која је вероватноћа да добијете близанце, колика је шанса да се сруши авион у ком се налазите или да добијете седмицу на Лотоу.

У Научном клубу у Београду је 11. маја одржана трибина о играма на срећу под називом „Како да (не) добијете на Лотоу?“. На трибини су говорили др Иван Анић, математичар са Природно-математичког факултета у Новом Саду, др Оливер Тошковић, психолог са Филозофског факултета у Београду, и Воја Антонић, научни публициста. Трибину је модерирао Слободан Бубњевић, главни и одговорни уредник часописа Елементи.

Међутим, главни догађај овогодишњег „Маја месеца математике“ био је први „Математички шоу“ у Београду, одржан 16. маја, у Великој сали Студентског културног центра. Математичари и популаризатори математике представљали су ову дисциплину на занимљив и неубичајен начин у програму који је трајао више од пет часова.

У програму су учествовали Џејмс Тентон, математичар који се бави популаризацијом математике али и реформом наставе, Колм Малкахаи, математичар, академик и мађионичар аматер, Бен Спаркс, који се бави математиком и музиком, Колин Рајт, познат по спајању математике и жонглирања, Кристоф Фењеси, филозоф и уметник који се бави математиком, Оливер Тошковић, психолог, и Драган Машуловић, математичар.

Програм је водио Немања Ђорђевић, тадашњи директор Центра за промоцију науке. Публика је уз учеснике откривала колико вероватноћа може бити неинтуитивна, шта је теорија хаоса, каква се математика крије иза жонглирања или трикова са картама, како наша чула реагују на математику и како тачке експлодирају.

„Одравњивање“ у Артгету

ЦПН и Културни центар Београда организовали су у четвртак, 11. маја, у галерији Артгет, разговор о несвакидашњем издању „Одравњивање“ Ника

Сузениса, првом одбрањеном и објављеном докторату у форми стрипа. Инспирисан сатиричном књигом „Раванија“ Едвина Абота из 1884. године, у којој је свет равна плоча где живе дводимензионални ликови, Ник Сузенис у „Одравњивању“ визуелни израз види као посебну форму која нас тера да подигнемо поглед из „равног“, ограниченог света текста. Он користи модерну форму стрипа, јединствену по комбиновању визуелног и текстуалног приступа, како би показао да су слика и реч несамерљиви партнери у креирању и преношењу значења. Изазивајући конвенционалне видове академског дискурса, Сузенис пред читаоце ставља уједно и невероватно дело графичке уметности и озбиљно испитивање начина на које људи структурирају знање.

У разговору су учествовали: Александар Зограф, стрип аутор, Марија Новаковић, преводитељка, Никола Драгомировић, стрип критичар, и Иван Умељић, уредник издавачке делатности Центра за промоцију науке.

Art+Science перформанс у Научном клубу

У суботу, 13. маја, у оквиру изложбе Art+Science, српско-аустријски тандем *raum.null* (Добривоје Милијановић и Крис Брукмајер) извели су перформанс у Научном клубу Београд, који је подржао *Kulturforum Belgrad*.

ЦПН и Универзитет уметности

У Ректорату Универзитета уметности 15. маја потписан је Протокол о сарадњи између Центра за промоцију науке и Универзитета уметности у циљу остваривања заједничких активности у области научноистраживачког и уметничкоистраживачког рада.

Дефинисан је и заједнички ангажман на подстицању истраживања у пољу друштвених и хуманистичких наука и у пољу уметности, с посебним нагласком на унапређење образовања, јавних политика, културног идентитета и разумевања културних проблема.

Уметношћу до науке

У Научном клубу у Београду је 20. маја одржана презентација ђачких пројеката који су резултат спајања уметности и науке. Кроз представу „Нека сила буде с тобом“ Јелена Мијатовић, сарадница ЦПН-а, Сања Булат, наставница физике, и ученици осмог разреда Основне школе „Бранислав Нушић“ из Београда представили су феномен силе, а ученици Основне школе „Петро Кузмјак“ из Руског Крстура одржали су оригами радионицу, док је њихова наставница математике Наталија Будински одржала предавање на ову тему. Поменути наступи били су део пројекта *CREATIONS*.

Хиљаду научних издања

Последњих седам година на Међународном сајму књига у Београду ЦПН излаже издања научноистраживачких организација из Србије. Сваке године, по утврђеном редоследу, једној од Универзитетских библиотека ЦПН додељује комплетну издавачку продукцију домаћих НИО.

Овогодишњи фонд, који броји више од хиљаду издања, Центар је средином маја доделио Универзитетској библиотеци Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

ЦПН трибина о Дарвину

У препуном Великом амфитеатру Хемијског факултета 23. маја одржана је ЦПН трибина „Борба за опстанак Чарлса Дарвина“. Након петиције за укидање теорије еволуције у образовном систему у Србији и узнемирености која је настала у јавности, Центар за промоцију науке организовао је трибину на којој су најугледнији научници разјаснили многе дилеме и нејасноће повезане са теоријом еволуције.

На трибини су учествовали др Биљана Стојковић, еволуциони биолог са Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, др Софија Стефановић, физички антрополог са Филозофског факултета у Београду и сарадник *Biosense* института у Новом Саду, и др Андреј Јефтић, теолог са Православног богословског факултета у Београду. Модератор трибине био је Слободан Бубњевић, главни и одговорни уредник часописа *Елементи*.

Трибина „Борба за опстанак Чарлса Дарвина“ била је и прва ЦПН трибина у неколико година која није могла бити одржана на својој традиционалној локацији, у Великој сали Студентског културног центра. Трибину су посетили и многи представници медија, а забележила је и досад највеће интересовање за „лајвстрим“, који је пратило стотине људи.

ЦПН на Миксеру

Центар за промоцију науке је представио неке од својих научнопопуларних садржаја на Миксер фестивалу који је био одржан од 25. до 28. маја. Посетиоци су имали прилику да виде изложбу Спектри, да се упознају са научнопопуларним часописом Елементи и ЦПН издањима „Одравњивање“ и „Докторати у прози“, а представници Центра су учествовали у дебати „Едукација у покрету“.

Елементарни разговори у Новом Саду

Први Елементарни разговори ван Београда одржани су, 29. маја, у ЦК13, у Новом Саду. Тема је била „Нови господари хране“. Говорило се о економији и производњи хране, од индустрије шећера и њеног утицаја на европско законодавство, до последица ширења генетички модификованих усева.

EDGE о имунитету

У Научном клубу у Београду је, 30. маја, одржан EDGE програм о истинама и заблудама око имунитета. У пуној сали и уз медијску пратњу о имуном систему, инфекцијама, епидемијама и вакцинацији говорили су др Зоран Радовановић, епидемиолог и председник Етичког комитета Српског лекарског

друштва, и др Срђа Јанковић, имунолог са Универзитетске дечје болнице у Тиршовој и аутор научнопопуларне емисије Соларис на Радију Београд 2. Модератор је био Никола Здравковић из Центра за промоцију науке.

„Спектри“ на путу

Изложба Центра за промоцију науке „Спектри“ гостовала је, од 26. до 28. априла, на Фестивалу знаности у Ријеци. Поред изложбе, Центар је на овом фестивалу организовао и интерактивна предавања о светлости. Део изложбе је, 25. маја, гостовао у Основној школи „Краљ Петар Први“ у Београду, где је био део школског фестивала „Унаукуј се“. Од 1. до 30. јуна део изложбе је гостовао у Спомен-кући Тан у Бечеју, као део програма фестивала „Пут науке“.

Научни камион у Зрењанину

Од 25. маја до 2. јуна Научни камион је гостовао у Зрењанину, где је организован низ радионица за ученике основних и средњих школа, у оквиру програма *Cool&Hot* међународног пројекта „Ноћ истраживача“. Такође, Центар за промоцију науке је наставио са представљањем међународних пројеката који се тичу образовања и наставе: *Scientix*, *CREATIONS* и *Hypatia*, који су на различите начине намењени унапређењу наставе природних наука и бољем повезивању наставника из наше земље са њиховим колегама из Европе.

ЈУН 2017.

Нови в.д. директора ЦПН-а

На седници Управног одбора Центра за промоцију науке је, 1. јуна 2017. године, за новог вршиоца дужности директора изабран је др Јован Трифуновић, доцент са Електротехничког факултета у Београду.

ЦПН у Бечеју

У оквиру манифестације „Пут науке“ у Спомен-кући Тан у Бечеју гостовала је изложба „Спектри“ и представљен је часопис Елементи. Чланови редакције су говорили о темату осмог броја, али и о самом часопису, избору тема и начину на који редакција функционише. Осим тога, било је и речи о обукама из области научног новинарства које Центар организује и о манифестацији „Мај месец математике“.

Изложба „Спектри“, инспирисана како видљивим тако и невидљивим облицима електромагнетног зрачења, гостовала је у кући Тан током јуна.

Зебе у Микрогалерији

Током јуна у Микрогалерији Научног клуба постављен је интерактивни експонат „Дарвинове зебе“. Посетиоци су могли да посматрају чувени модел настанка нових врста.

Научни камион у Лесковцу

Путујући Научни камион је, од 5. до 13. јуна, посетио Лесковац. У приземљу је организована изложба „Лесковац и његови људи на старим фотографијама“, а на спрату радионице и предавања у оквиру програма *ReFocus* „Ноћи истраживача“. Посета Научног камиона инспирисала је и програме у Градској кући и у Народном музеју у Лесковцу, од 7. до 10. јуна.

Елементарни разговори

У Научном клубу у Београду, 6. јуна, одржани су Елементарни разговори на тему „Порекло човека“. У разговорима су обједињени темати другог и петог броја часописа Елементи који су се бавили пољопривредном револуцијом и изумрлим човековим прецима. О овим темама су разговарали Слободан Бубњевић, главни и одговорни уредник часописа Елементи, и Никола Здравковић, помоћник уредника.

Дан океана у Научном клубу

У среду, 7. јуна, у Научном клубу је обележен Светски дан океана. У 19 часова је, у пуној Великој сали, Младен Јовановић, ронилац на дах и биоинформатичар, одржао научнопопуларно предавање о дубинама океана и слободном рођењу. Предавање је било део Времплова, програма бесплатних и отворених предавања посвећених важним датумима и историјским догађајима у домену науке, а који организује Програмски сектор Центра за промоцију науке.

ЦПН на конференцији *ECSITE* 2017 у Порту

Средином јуна у Порту је одржано 28. издање најпрестижније европске конференције посвећене

раду научних центара и музеја – *ECSITE*. Конференцији, која је носила назив „Живот свуда“ (*Life Everywhere*), традиционално је присуствовао и тим Центра за промоцију науке. Ове године представници Центра су учествовали у чак четири сесије, и први пут у раду Скупштине ове организације, захваљујући новостеченом статусу пуноправног члана.

ЦПН трибина о Фејсбуку

ЦПН трибина „Ко господари Фејсбуком?“ одржана је у Научном клубу у Београду, 13. јуна. На трибини се говорило о томе колико су корисници господари и власници својих Фејсбук профила као и са каквим намерама се користе подаци које остављају, колико су безбедни и које су могућности маркетинга на основу анализе понашања на друштвеним мрежама.

На трибини су учествовали др Јан Красни са Филолошког факултета у Београду, један од сарадника у пројекту *Share Lab*, др Марија Митровић Данкулов из Лабораторије за примену рачунара у науци Института за физику у Београду, и Иван Речевић, консултант у области ИТ предузетништва. Модератор је био Слободан Бубњевић, главни и одговорни уредник часописа Елементи.

У питању је била прва ЦПН трибина одржана у Научном клубу, а на актуелност и популарност ове теме указало је и интересовање новинара,

а посебно чињеница да је дневни лист „Политика“ текст о трибини објавио на насловној страни новина.

Научни камион у Кикинди

Научни камион је у оквиру програма *Cool&Hot* пројекта „Ноћ истраживача“ гостовао у Кикинди. Том приликом је, поред изложби, радионица и предавања за све узрасте, настављена пракса Центра за промоцију науке да представља међународне пројекте који се тичу унапређењем образовања, посебно у тзв. СТЕМ дисциплинама (*Scientix* мрежа, *CREATIONS* и *Hypatia*).

Мрежа менаџера у Крагујевцу

У згради Управе града Крагујевца, 23. јуна, представљена је Мрежа финансијских менаџера ЕУ пројеката. Мрежа је настала како би се остварила боља сарадња при креирању пројеката између корисника средстава и финансијских менаџера. Обуци која је претходила стварању мреже, разлозима и циљевима говорили су Добривоје Лале Ерић и Марина Матовић из Центра за промоцију науке и Марија Гачић, представница Универзитета у Крагујевцу и једна од полазница обуке.

ЦПН и „Битка за знање“

У Научно-технолошком парку на Звездари, 24. јуна, одржано је прво финале такмичарске лиге КОДи грање, која се спроводи у оквиру пројекта „Битка за знање“ у организацији Фонда Б92. Током такмичарског дана био је постављен део ЦПН изложбе „Спектри“, а научни демонстратори Центра су изводили експерименте. Наставници чији су ученици финалисти такмичења у програмирању присуствовали су и предавању о родноинклузивној настави, организованом у сарадњи Института за педагошка истраживања и Центра за промоцију науке.

EDGE о изумрлим врстама

У Научном клубу у Београду, 26. јуна, одржан је *EDGE* програм о оживљавању изумрлих врста. Програм је водила Марија Ђурић, заменица уредника часописа *Елементи*, а са њом је разговарала и одговарала на питања публике др Јелка Црнобрња Исаиловић, научна саветница на Институту за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ и редовна професорка на Природно-математичком факултету у Нишу. Говорило се о томе да ли је могуће оживети изумрле врсте, шта би се десило када би диносауруси и мамути оживели, али и о врстама које су пред изумирањем или су недавно изумрле.

ЦПН у Копенхагену

Помоћници уредника часописа *Елементи*, Ивана Хорват и Никола Здравковић, гостовали су на овогодишњој Европској конференцији научних новинара у Копенхагену, која је одржана од 26. до 30. јуна. Они су организовали панел-дискусију на тему „Да ли ауторски текстови преузимају примат над вестима?“, коју је осмислила и водила Ивана Хорват, а у њој су, поред Николе Здравковића, учествовали Волфганг Геде, научни новинар из Немачке, који ради у Колумбији, члан Управног одбора Светске федерације научних новинара, и Мићо Таталовић, уредник вести у британском научнопопуларном часопису *New Scientist*. Никола Здравковић је учествовао и на панел-дискусији о стању научног новинарства у Источној Европи, који су организовали новинари из Румуније Аурел Марин и Александра Нисториу.

Радионице у Научном клубу

Док је током маја простор Научног клуба Београд био посвећен математичким темама у оквиру манифестације „Мај месец математике“, од јуна је настављен стални програм школских и отворених радионица. Основци су током јуна учествовали

у радионицама „3D моделовање“, „Породично стабло“, „Облак у боци“ и „Мутанти“, средњошколци у „Таласању светлости“, а настављени су вечерњи програми „Покретне слике“, као и нове отворене радионице „Све боје светлости“ и „Визуелне илузије“. У оквиру Времплова одржано је предавање о великом филозофу Готфриду Вилхелму Лајбницу, а 27. јуна одржана је и прва у низу *PLAYCODE* радионица, коју организује *PLAYCODE Serbia*, а која је осмишљена тако да подстиче интелектуални, емотивни и социјални развој детета кроз програмирање. Назив радионице био је „*Online & Offline* вештине“.

ЦЕНТАР
ЗА
ПРОМОЦИЈУ
НАУКЕ

www.cpn.rs